

УДК 330.322.2:006.83:636

Т.М. Сукненко

Державний агроекологічний університет

ІНВЕСТУВАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ГАЛУЗІ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ НА СВІТОВІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ

Висвітлено сучасний стан інвестування молочного скотарства, проаналізовано фінансові можливості виробників молока адаптувати виробничі процеси до вимог СОТ та запропоновано інвестиційну програму модернізації виробничого потенціалу галузі.

Постановка проблеми

Найбільш важливою умовою забезпечення конкурентоспроможності молочної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках є підвищення її якості. Вирішення цієї проблеми можливе лише за умови прийняття норм і правил, які діють на світовому ринку, впровадження міжнародного досвіду у сферу виробництва молока. Особливо важливим аспектом, пов'язаним із членством у СОТ, є дотримання санітарних і фіто-санітарних заходів.

У сучасних умовах вагомим фактором при отриманні молока високої санітарної якості є попередження попадання в нього під час і після видоювання мікроорганізмів, кількість яких дуже швидко збільшується, оскільки молоко є сприятливим поживним середовищем для мікрофлори. В більшості аграрних підприємств організація технологічного та виробничого процесу з отримання молока не відповідає сучасним вимогам, використовується застаріле обладнання, що в результаті призводить до суттєвого зниження якості продукції. Запобігти деградації виробничого потенціалу молочного скотарства в Україні можливо шляхом активізації інноваційно-інвестиційної діяльності. Усвідомлення невідворотності змін, яких зазнає аграрний сектор після вступу до СОТ, повинне вже сьогодні змусити виробників поживати цей процес.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Проблеми інвестування в економіку агропромислового комплексу в своїх роботах розглядали: Дробот Н.М., Комарова І.В., Шобаніна О.В., Дяченко Н.С., Сорока Л.М. та інші. Інвестування відіграє величезну роль, в процесі економічного зростання та забезпеченні технологічного переозброєння підприємств [1, 2, 3, 6].

Мета дослідження

Метою дослідження є аналіз інвестиційних можливостей виробників молока у забезпеченні програм адаптації технологічних процесів до вимог СОТ.

Методика дослідження

Узагальнення теоретичних основ та формування висновків здійснено з використанням прийомів абстрактно-логічного, статистико-економічного методів, а також із застосуванням методу аналізу і синтезу.

Результати досліджень

Рациональне управління якістю потребує певних капіталовкладень задля отримання доходів у майбутньому [1]. Тому найбільш зацікавленими у здійсненні інвестицій в програми техніко-технологічного переозброєння процесу виробництва молока повинні бути самі виробники. Дані таблиці 1 свідчать, що починаючи з 2003 року, виробництво молока є прибутковим. У 2005 році з кожного центнера реалізованого молока в середньому підприємства Житомирської області отримали 40,59 грн прибутку, менш сприятлива кон'юнктура була у 2006 році, знизилася реалізаційна ціна, зросла собівартість, що відобразилося на скороченні прибутку до 13,74 грн/ц.

У цілому у виробників є можливість акумулювати кошти та вкладати їх в програми покращення якості. Жорстка конкуренція за молочну сировину та першочергове задоволення своїх власних інтересів, є основними причинами ігнорування фінансування інновацій в галузі. Першочергову роль в цьому процесі повинен відігравати інвестиційний потенціал підприємств (амортизація та прибуток), нажалі останні роки внутрішні фонди „з'їдаються” інфляцією, що уповільнює оновлення виробничої інфраструктури. Накопичення амортизаційних відрахувань можуть бути використані як перший внесок при отриманні банківського кредиту на закупівлю сучасної техніки.

Таблиця 1. Середні показники прибутковості молока агропідприємств Житомирської області

Показники	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2006/2002 рр. у % до 2004 р.
Ціна реалізації 1-го ц, грн.	49,21	63,88	78,66	108,71	98,19	199,5
Собівартість 1-го ц, грн	58,30	63,46	64,58	68,12	84,45	144,9
Прибуток (збиток) з 1-го ц, грн	-9,09	0,42	14,08	40,59	13,74	+22,83

Держава, розуміючи всю складність ситуації, в якій опиняться як виробники молока, так і переробні підприємства після вступу до СОТ, а також враховуючи неспроможність більшості сільськогосподарських підприємств забезпечити технологічне переозброєння, запровадила механізм фінансової підтримки молочного скотарства. Постановою Кабінету Міністрів України № 959 затверджено Порядок використання коштів державного бюджету, що спрямовується на часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, розмір компенсаційних виплат становить 30 % вартості техніки [5].

Протягом 2004–2006 років у Житомирській області жодне підприємство не отримало компенсацій і тільки у 2007 році три підприємства Попільнянського району придбали сучасне обладнання для молочно-товарних ферм у ВАТ «Брацлав». Вартість обладнання та розмір компенсаційних виплат відображені на рис. 1.

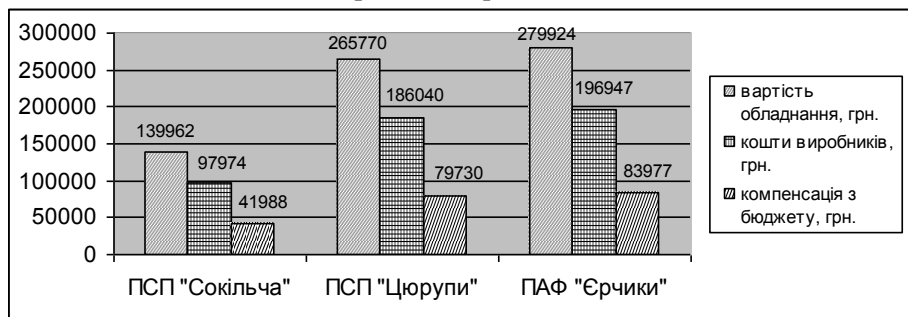

Рис. 1. Компенсаційні виплати підприємствам Житомирської області у 2007 році за придбання сучасного обладнання для молочно-товарних ферм

Всього придбано цими підприємствами 10 одиниць техніки – 4 доїльні установки (УДМ – 200) та 6 одиниць стійлового обладнання типу ОСК – 25.

У державному бюджеті 2008 р. за програмою «Бюджетна тваринницька дотація» для сільськогосподарських товаровиробників незалежно від організаційно-правових форм та форм власності (крім товаровиробників, проти яких порушено справу про банкрутство, які мають прострочену більш як півроку заборгованість із сплати податків та зборів обов'язкових платежів) передбачені дотації за екологічно чисте молоко власного виробництва, продане молокопереробним підприємствам для виготовлення продуктів дитячого харчування на молочної основі, у розмірі 300 грн за тону молока в заліковій вазі. Спеціальна дотація буде надаватися за приріст поголів'я корів молочного напрямку продуктивності – до 3000 гривень за кожну прирощену корову власного відтворення, а також за кожну наявну закуплену племінну нетель або племінну корову [4]. Як бачимо, держава готова стимулювати збільшення поголів'я молочної худоби та підтримувати прагнення товаровиробників модернізувати процес отримання високоякісної молочної сировини.

Однак цей процес не можна розтягувати в часі з огляду на зобов'язання України щодо скорочення бюджетної підтримки сільського господарства у зв'язку зі вступом до СОТ, де заходи державної підтримки умовно розкладені по різнокольорових скриньках. В Україні використовуються дві скриньки «жовта» та «зелена». Головна вимога СОТ – зробити механізми державної допомоги виробникам прозорими, а субсидії доступними для всіх без виключення виробників. Жовта скринька за правилами СОТ – це дотації на продукцію тваринництва та рослинництва, на племінне тваринництво, компенсація частини витрат на енергоресурси

та різниці між закупівельною і ринковою ціною на сільгосппродукцію, пільгове кредитування сільгоспвиробників за рахунок бюджету, списання боргів. «Зеленою скринькою» передбачається: підтримка наукових досліджень; підвищення кваліфікації кадрів; інформаційно-консультаційне обслуговування; ветеринарні та фітосанітарні заходи; контроль безпеки продуктів харчування; удосконалення інфраструктури – будівництво шляхів, електромереж, меліоративних споруд; сприяння структурній перебудові господарського виробництва; охорона навколишнього середовища. Заходи зеленої скриньки орієнтують на середньо до довгострокові ефекти, вони забезпечують не тільки зростання агросектору, але й сприяють впровадженню нових технологій.

За прогнозами фахівців загальний розмір потреби коштів на фінансування заходів «жовтої скриньки» має зменшитися майже у 2,5 раза до 2012 р. На фоні загального зниження перспективних потреб витрат на заходи «жовтої скриньки» Уряд планує збільшити рівень фінансування пріоритетних програм: селекція в тваринництві (на 1,75 %) та часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва – на 133,33 % (з 150 млн грн до 350 млн грн) [3].

Для здійснення якісної заміни матеріально-технічної бази тваринницьких ферм необхідні значні кошти, які нема можливості забезпечити за рахунок державного бюджету. Крім державної підтримки, основними джерелами інвестицій для удосконалення технологічних процесів повинні стати кредитні ресурси інтегрованих формувань (агрохолдингів, фінансово-агропромислових груп, різноманітних асоціацій тощо) [6].

Підприємствам молочної промисловості за рахунок власних коштів і залучених інвестицій необхідно створювати у своїх сировинних зонах належну виробничу інфраструктуру, що забезпечить впровадження системи управління якістю і безпекою згідно з вимогами міжнародної системи НАССР.

Одним з основних шляхів формування технічного потенціалу сільськогосподарських товаровиробників, їх технічного переозброєння є лізинг сільгосптехніки. За рахунок лізингу вирішуються протиріччя між аграрними підприємствами та банками, які неохоче видають кредити, тому що не мають гарантій повернення інвестиційних ресурсів. Усім учасникам лізингова операція достатньо вигідна: сільгоспвиробник отримує кредит, який виплачується поетапно, необхідне обладнання та техніку; банк – гарантію повернення кредиту, так як об'єкт лізингу є власністю лізингодавця чи банку, що фінансує лізингову операцію.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Отже можна стверджувати, що вирішення проблеми якості молока та молочних продуктів можливе лише за умови техніко-технологічного переозброєння тваринницьких ферм. Інтеграційні процеси з підпри-

ємствами молокопереробної галузі та механізм бюджетних цінових компенсацій сприятимуть реалізації крупних інвестиційних проектів адаптації галузі до світових стандартів.

Подальші дослідження слід зосередити на впровадженні сучасної системи управління якістю та безпекою продукції молочного скотарства.

Література

1. *Дробот Н.М.* Управління якістю і безпекою продукції АПК у системі фінансового механізму підприємства // Науковий вісник НАУ. – 2007. – Вип. 110. – Ч.2. – С. 316.
2. *Дяченко Н.С., Сорока Л.М.* Інвестування та його вплив на ринок молока // Продовольчий комплекс України: проблеми теорії та практики: Матеріали наукових читань (Київ, 12 травня 2006 року) / НАН України, – Київ: РВПС України НАН України, 2006. – С. 70–74.
3. *Комарова І.В.* Перспективи зобов'язань України щодо скорочення бюджетної підтримки сільського господарства у зв'язку зі вступом до СОТ // Економіка АПК. – 2007. – №2. – С. 72–77.
4. Постанова Кабміну «Порядок використання у 2008 році коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку тваринництва» від 27.02. 08 р, №121.
5. Постанова Кабміну «Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету, що спрямовуються на часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва» від 28 липня 2004 р, №959.
6. *Шебаніна О.В.* Щодо сутності, значення і проблем розвитку агропромислової інтеграції // Вісник ХНТУСГ, 2004 р. – С. 181–185.